

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

21. oktober 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — retligt samarbejde i civile sager — kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar — forordning (EF) nr. 2201/2003 — anvendelsesområde — artikel 1, stk. 1, litra b) — tilkendelse, udøvelse, delegation og hel eller delvis frakendelse af forældreansvar — artikel 2 — begrebet »forældreansvar« — tvist mellem forældre vedrørende deres barns rejse og om udstedelse af et pas til barnet — aftale om værneting — artikel 12 — betingelser — accept af kompetencen for de retter, ved hvilke der er anlagt sag — sagsøgtes udeblivelse — kompetencen ikke bestridt af den rettergangsfuldmægtig, der ex officio er udpeget for sagsøgte af de retter, ved hvilke der er anlagt sag«

I sag C-215/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Varhoven kasationsret (den øverste kassationsret, Bulgarien) ved afgørelse af 11. maj 2015, indgået til Domstolen samme dag, i sagen:

Vasilka Ivanova Gogova

mod

Ilia Dimitrov Iliev,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af formanden for Tredje Afdeling, L. Bay Larsen, som fungerende formand for Fjerde Afdeling, og dommerne J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal og K. Jürimäe (refererende dommer),

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: fuldmægtig I. Illéssy,

henset til afgørelse truffet af Domstolens præsident den 3. juli 2015 om at undergive nærværende sag den fremskyndede procedure i henhold til artikel 23a i statuttene for Den Europæiske Unions Domstol og artikel 105, stk. 1, i Domstolens procesreglement,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. september 2015,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den tjekkiske regering ved J. Vlácil, som befuldmægtiget

* Processprog: bulgarsk..

— den spanske regering ved M.A. Sampol Pucurull, som befuldmægtiget
— Europa-Kommissionen ved S. Petrova og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,
og efter at have hørt generaladvokaten,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 1, litra b), artikel 2, nr. 7), artikel 8, stk. 1, og artikel 12, stk. 1, litra b), i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabsager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem Vasilka Gogova og Ilia Iliev vedrørende fornyelse af deres barns pas.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af 5. og 12. betragtning til forordning nr. 2201/2003:
 - »(5) For at sikre en ensartet behandling af alle børn dækker denne forordning alle retsafgørelser om forældreansvar, herunder også foranstaltninger til beskyttelse af et barn, uanset om sådanne afgørelser træffes i forbindelse med en ægteskabsag.

[...]

 - (12) De kompetenceregler, der fastsættes i denne forordning for sager vedrørende forældreansvar, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og bygger navnlig på kriteriet om nærhed. Dette betyder, at kompetencen først og fremmest bør tilfalde retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, undtagen i visse situationer, hvor barnets opholdssted ændres, eller hvor indehaverne af forældreansvar har aftalt andet.«
- 4 Forordningens artikel 1 med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer:
 - »1. Denne forordning finder anvendelse på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende:

[...]

 - b) tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar.
 2. De i stk. 1, litra b), omhandlede spørgsmål kan navnlig vedrøre:
 - a) forældremyndighed og samværsret
 - b) værgemål, samværgemål og lignende retsinstitutter

- c) udpegelse af en person eller myndighed, der skal tage sig af barnet eller barnets formue, og som skal repræsentere eller bistå barnet, samt fastlæggelse af en sådan person eller myndigheds opgaver
- d) anbringelse af barnet hos en plejefamilie eller på en institution
- e) foranstaltninger til beskyttelse af barnet i tilknytning til forvaltning eller bevarelse af barnets formue eller disponering herover.

3. Denne forordning finder ikke anvendelse på spørgsmål vedrørende:

- a) fastlæggelse eller bestridelse af forældre-barn-forhold
- b) afgørelser om adoption, adoptionsforberedende foranstaltninger, omstødelse af adoption eller ophævelse af adoptivforhold
- c) barnets for- og efternavne
- d) myndighed
- e) underholdspligt
- f) truster og arv
- g) foranstaltninger, der er truffet som følge af strafbare handlinger begået af børn.«

5 Forordningens artikel 2, nr. 7), definerer begrebet »forældreansvar« som »alle de rettigheder og pligter vedrørende barnets person eller formue, som er tilkendt en fysisk eller juridisk person ved en retsafgørelse, eller som en sådan person har som følge af loven eller en gyldig aftale. Betegnelsen omfatter navnlig forældremyndighed og samværsret«.

6 Samme forordnings artikel 8 med overskriften »Generel kompetence« har følgende ordlyd:

»1. Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.

2. Stk. 1 finder anvendelse med forbehold af artikel [...] 12.«

7 Artikel 12 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Aftale om værneting« bestemmer:

»1. Den ret i en medlemsstat, der i medfør af artikel 3 udøver sin kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, har kompetence i ethvert spørgsmål vedrørende forældreansvar, der har tilknytning til den pågældende begæring:

- a) hvis mindst én af ægtefællerne har forældreansvar over for barnet,

og

- b) hvis denne rets kompetence på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde er accepteret af ægtefællerne og af indehaverne af forældreansvar og er til barnets bedste.

[...]

3. Retterne i en medlemsstat har ligeledes kompetence i spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn i forbindelse med andre retssager end dem, der er omhandlet i stk. 1:

a) hvis barnet har en væsentlig tilknytning til den pågældende medlemsstat, bl.a. i kraft af, at en af indehaverne af forældreansvar har sit sædvanlige opholdssted i medlemsstaten, eller at barnet er statsborger i medlemsstaten

og

b) hvis denne kompetence på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde er accepteret af alle parter i sagen, og denne kompetence er til barnets bedste.

[...]«

8 Forordningens artikel 16 med overskriften »En sags anlæggelse ved retten« bestemmer:

»1. En sag anses for anlagt ved en ret:

a) på det tidspunkt, hvor det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument indleveres til retten, forudsat at sagsøger ikke efterfølgende har undladt at træffe de foranstaltninger, der krævedes af vedkommende, for at få dokumentet forkyndt for sagsøgte

eller

b) hvis det pågældende dokument skal forkyndes, før det indleveres til retten, på det tidspunkt, hvor det modtages af den myndighed, der er ansvarlig for forkyndelsen, forudsat at sagsøger ikke efterfølgende har undladt at træffe de foranstaltninger, der krævedes af vedkommende, for at få dokumentet indleveret til retten.«

Bulgarsk ret

Lov om bulgarske identitetsdokumenter

9 Artikel 45, stk. 1, i lov om bulgarske identitetsdokumenter (Zakon za balgarskite lichni dokumenti) bestemmer, at en anmodning om udstedelse af et pas til mindreårige skal indgives personligt af barnets forældre.

10 I henhold til nævnte lovs artikel 78, stk. 1, sammenholdt med samme lovs artikel 76, nr. 9), kan indenrigsministeren eller i givet fald en person, som denne bemyndiger hertil, forbyde et barn at forlade Republikken Bulgariens område, medmindre der forelægges et notarielt bekræftet skriftligt samtykke, hvorved forældrene tillader deres barn at rejse.

Familieloven

11 Familielovens (Semeen kodeks) artikel 127a bestemmer:

»1. Spørgsmål vedrørende et barns rejse til udlandet og udstedelse af de nødvendige identitetsdokumenter med henblik herpå løses af forældrene ved fælles aftale.

2. Hvis forældrene ikke kan nå til enighed om en aftale som omhandlet i foregående stykke, indbringes tvisten mellem dem for den Rayonen sad (byret), i hvis retskreds barnet har sin nuværende bopæl.

3. Sagen for retten anlægges ved en af forældrenes indgivelse af en stævning. Retten hører den anden forældrepart, medmindre denne udebliver uden gyldig grund. Retten kan ex officio iværksætte bevisoptagelse.

[...]«

Retsplejeloven

12 Retsplejelovens (Grazhdanski protsesualen kodeks) artikel 47 bestemmer:

»1. Hvis sagsøgte ikke kan træffes på den adresse, der er anført i sagsakterne, og det ikke er muligt at finde en person, som accepterer at modtage forkyndelsen, hæfter stævningsmanden en meddelelse på den omhandlede persons dør eller postkasse eller, hvis stævningsmanden ikke har adgang hertil, på bygningens hoveddør eller et synligt sted i nærheden. Hvis stævningsmanden har adgang til postkassen, lægger denne også en meddelelse heri.

2. I den pågældende meddelelse oplyses det, at sagsakterne er deponeret på rettens justitskontor, såfremt forkyndelsen sker ved en medarbejder fra retten eller en stævningsmand, eller at de er deponeret på rådhuset, såfremt forkyndelsen sker ved en medarbejder fra kommunen, og at akterne kan afhentes inden for en frist på to uger fra tidspunktet for opslag af meddelelsen.

3. Hvis sagsøgte ikke møder op for at afhente en kopi af sagens akter, pålægger retten sagsøgeren at fremlægge oplysninger om den pågældendes registrerede adresse, undtagen i de i artikel 40, stk. 2, og artikel 41, stk.1, anførte tilfælde, hvor meddelelsen vedlægges sagens akter. Hvis den oplyste adresse ikke svarer til partens faste eller nuværende adresse, fastsætter retten forkyndelse til den nuværende eller faste adresse i henhold til fremgangsmåden i stk. 1 og 2.

4. Hvis stævningsmanden konstaterer, at sagsøgte ikke bor på den oplyste adresse, pålægger retten sagsøgeren at fremlægge oplysninger om den pågældendes registrerede adresse, uafhængigt af opslag af meddelelse i henhold til stk. 1.

5. Forkyndelsen anses for at have fundet sted, når fristen for at afhente den på rettens justitskontor eller på rådhuset er udløbet.

6. Efter at have konstateret, at forkyndelsen er sket korrekt, bestemmer retten, at forkyndelsen tilføres sagens akter og udpeger for sagsøgers regning en særlig repræsentant.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

13 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Vasilka Gogova og Ilia Iliev har et barn, der på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen var 10 år. Dette barn, der er bulgarsk statsborger, bor sammen med sin mor i Milano (Italien). Forældrene, der begge er bulgarske statsborgere, bor ikke sammen. Ilia Iliev bor også i Italien.

14 Vasilka Gogova ønskede at få fornyet barnets pas, idet dette dokument var udløbet den 5. april 2012, for bl.a. at kunne rejse med barnet til Bulgarien.

15 Ifølge bulgarsk ret skal afgørelser vedrørende et mindreårigt barns rejser og udstedelsen af et pas i barnets navn træffes af forældrene i enighed. Ansøgningen om pas til et sådant barn skal desuden foretages af begge forældrene hos de kompetente administrative myndigheder.

- 16 Da Ilia Iliev ikke samarbejdede med sagsøgeren i hovedsagen med henblik på at få udstedt et nyt pas i deres barns navn, indbragte Vasilka Gogova sagen for Rayonen sad – Petrich (byretten i Petrich, Bulgarien) og nedlagde påstand om, at denne ret løste uenigheden mellem hende og Ilia Iliev vedrørende deres barns mulighed for at rejse til udlandet og udstedelsen af et nyt pas til barnet.
- 17 Da det ikke var muligt at forkynde stævningen for Ilia Iliev, eftersom han ikke var at finde på sin registrerede adresse, udpegede nævnte ret i medfør af retsplejelovens artikel 47, stk. 6, en rettergangsfuldmægtig til at repræsentere ham. Denne rettergangsfuldmægtig bestred ikke de bulgarske retters kompetence og anførte, at sagen skulle afgøres under hensyn til barnets tarv.
- 18 Ved kendelse af 10. november 2014 fastslog Rayonen sad – Petrich (byretten i Petrich), at Vasilka Gogovas påstand var omfattet af familielovens artikel 127a og vedrørte forældreansvar over for et barn som omhandlet i artikel 8 i forordning nr. 2201/2003. Retten fastslog, at det omhandlede barn havde sit sædvanlige opholdssted i Italien, og erklærede sig derfor inkompetent med hensyn til at påkende påstanden og indstillede sagen.
- 19 Vasilka Gogova kærede dernæst denne kendelse til Okrazhen sad – Blagoevgrad (den regionale domstol i Blagoevgrad, Bulgarien). Denne ret stadfæstede for det første kendelsen og fandt for det andet, at der ikke forelå en »aftale om værneting« ved de bulgarske retter som omhandlet i artikel 12, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003. På trods af, at Ilia Iliev ikke havde gjort indsigelse med hensyn til disse retters kompetence, havde han nemlig ifølge denne ret kun deltaget under sagen via den rettergangsfuldmægtig, der i hans fravær var blevet udpeget ex officio.
- 20 Sagsøgeren i hovedsagen iværksatte dernæst appel for Varhoven kasatsionen sad (den øverste kassationsret). Denne ret er for det første af den opfattelse, at løsningen af appellen afhænger af spørgsmålet om, hvorvidt den retslige procedure i familielovens artikel 127a, stk. 2, som gør det muligt ved en retsafgørelse at afhjælpe det manglende samtykke fra en af forældrene vedrørende en rejse til udlandet og udstedelse af et pas i barnets navn, er omfattet af forordning nr. 2201/2003, således at retternes kompetence skal fastlægges på baggrund af denne forordnings bestemmelser. Der opstår navnlig det spørgsmål, om en sådan procedure vedrører »forældreansvar« som omhandlet i forordningens artikel 2, nr. 7). Ifølge denne ret er det herved ligeledes nødvendigt at fastslå, om samme forordning finder anvendelse på denne procedure, når henses til, at den retsafgørelse, der træffes inden for rammerne af nævnte procedure, i henhold til bulgarsk ret skal fremlægges for de bulgarske administrative myndigheder, for at det omhandlede barn kan få tilladelse til at rejse til udlandet eller få udstedt et pas.
- 21 For det andet har den forelæggende ret rejst tvivl med hensyn til, om de bulgarske retters kompetence i det foreliggende tilfælde kan baseres på artikel 12, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, henset til den omstændighed, at den rettergangsfuldmægtig, der af disse retter er blevet udpeget til at repræsentere Ilia Iliev, ikke har bestridt disse retters kompetence til at påkende tvisten i hovedsagen.
- 22 På denne baggrund har Varhoven kasatsionen sad (den øverste kassationsret) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Er den civile domstols lovbestemte mulighed for at træffe afgørelse i en sag, hvor forældrene strides om deres barns rejse til udlandet og udstedelse af identitetsdokumenter, og hvor den materielle ret, der finder anvendelse, fastsætter fælles udøvelse af disse forældrerettigheder for så vidt angår barnet, en sag, som vedrører »tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar« i henhold til artikel 1, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med denne forordnings artikel 2, nr. 7), som forordningens artikel 8, stk. 1, finder anvendelse på?

- 2) Foreligger der grunde til at fastsætte en international kompetence i civile søgsmål vedrørende forældreansvar, hvis afgørelsen erstatter en retlig situation, som har betydning for en administrativ sag vedrørende barnet, og den gældende ret fastsætter, at denne sag skal gennemføres i en bestemt EU-medlemsstat?
- 3) Må det antages, at der foreligger en aftale om værneting i henhold til artikel 12, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003 og betingelserne fastsat heri, hvis repræsentanten for sagsøgte ikke har bestridt rettens kompetence, men denne imidlertid ikke er befuldmægtiget af sagsøgte, men udpeget af retten på grund af vanskeligheder med at underrette den kassationsinstævnte, så han kan deltage i sagen personligt eller ved en befuldmægtiget repræsentant?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

- 23 Efter den forelæggende rets anmodning har den afdeling, der er udpeget, undersøgt, hvorvidt det er nødvendigt at undergive denne sag den præjudicielle hasteprocedure i henhold til artikel 107 i Domstolens procesreglement. Denne afdeling har efter at have hørt generaladvokaten besluttet ikke at efterkomme anmodningen.
- 24 Ved kendelse Gogova (C-215/15, EU:C:2015:466) har Domstolens præsident besluttet at undergive sagen den fremskyndede procedure i henhold til artikel 23a i statuten for Den Europæiske Unions Domstol og procesreglementets artikel 105, stk. 1.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første og det andet spørgsmål

- 25 Med det første og det andet spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om et søgsmål, hvorved den ene af forældrene har nedlagt påstand om, at en ret skal afhjælpe det manglende samtykke fra den anden af forældrene vedrørende deres barns rejse til en anden medlemsstat end den, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, og om udstedelse af et pas i barnets navn, er omfattet af det materielle anvendelsesområde for forordning nr. 2201/2003, selv om den afgørelse, der træffes under denne sag, skal tages i betragtning af myndighederne i den medlemsstat, hvor barnet er statsborger, i forbindelse med den administrative procedure for udstedelse af dette pas.
- 26 Hvad angår det materielle anvendelsesområde for forordning nr. 2201/2003 fremgår det af forordningens artikel 1, stk. 1, litra b), at den finder anvendelse på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende bl.a. tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar. I denne forbindelse skal begrebet »det civilretlige område« ikke betragtes snævert, men som et selvstændigt EU-retligt begreb, der navnlig omfatter alle begæringer, foranstaltninger eller afgørelser på området for »forældreansvar« som omhandlet i denne forordning, i overensstemmelse med det formål, der er nævnt i femte betragtning hertil (jf. i denne retning dom C, C-435/06, EU:C:2007:714, præmis 46-51).
- 27 I denne henseende er begrebet »forældreansvar« bredt defineret i artikel 2, nr. 7), i forordning nr. 2201/2003, idet begrebet omfatter alle de rettigheder og pligter vedrørende barnets person eller formue, som er tilkendt en fysisk eller juridisk person ved en retsafgørelse, eller som en sådan person har som følge af loven eller en gyldig aftale (domme C, C-435/06, EU:C:2007:714, præmis 49, og C., C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, præmis 59). Selv om forordningens artikel 1, stk. 2, indeholder en opregning af de områder, der for så vidt angår »forældreansvar« er omfattet af forordningen, er denne

opregning endvidere ikke udtømmende, men alene vejledende, således som det fremgår af anvendelsen af ordet »navnlig« (domme C, C-435/06, EU:C:2007:714, præmis 30, og C., C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, præmis 63).

- 28 Med henblik på at fastslå, om en begæring er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 2201/2003, skal der tages udgangspunkt i forordningens formål (jf. analogt for så vidt angår begrebet »fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1) dom Schneider, C-386/12, EU:C:2013:633, præmis 29 og 30, og for så vidt angår begrebet »social sikring« som omhandlet i denne bestemmelse dom Baten, C-271/00, EU:C:2002:656, præmis 46 og 47).
- 29 Hvad angår et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at retten i forbindelse med dette søgsmål skal tage stilling til nødvendigheden af, at det omhandlede barn får udstedt et pas, og til den sagsøgende forælders ret til uden den anden forælders samtykke at indgive ansøgningen om dette pas og rejse til udlandet med nævnte barn. Et sådant søgsmåls genstand er dermed udøvelse af »forældreansvar« over for nævnte barn som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med denne forordnings artikel 2, nr. 7).
- 30 Det må desuden fastslås, at et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede ikke er omfattet af nogen af de undtagelser, der udtømmende er opregnet i samme forordnings artikel 1, stk. 3.
- 31 Heraf følger, at et sådant søgsmål er omfattet af anvendelsesområder for forordning nr. 2201/2003.
- 32 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl af den blotte omstændighed, at en påstand som den, der er nedlagt i hovedsagen, omhandler en særlig afgørelse vedrørende et barn og ikke samtlige vilkår for udøvelsen af forældreansvaret. Som det er anført i nærværende doms præmis 26 og 27, finder denne forordning anvendelse på alle afgørelser på området, hvad enten de vedrører et særligt aspekt af forældreansvaret eller på generel vis fastlægger udøvelsen heraf.
- 33 Den omstændighed, at den afgørelse, der træffes vedrørende nævnte påstand, skal tages i betragtning af myndighederne i den medlemsstat, hvor det omhandlede barn er statsborger, i det foreliggende tilfælde Republikken Bulgarien, i forbindelse med den administrative procedure for udstedelse af et pas i barnets navn, kan ikke føre til en anden fortolkning af forordning nr. 2201/2003.
- 34 I denne henseende er det tilstrækkeligt at bemærke, at en sag som den i hovedsagen omhandlede under alle omstændigheder ikke direkte indebærer udstedelsen af et pas, men alene bevirker, at en af de personer, der udøver forældreansvar over for det omhandlede barn, får mulighed for at indgive en ansøgning om et pas i dette barns navn uden hverken deltagelse, samtykke eller enighed fra den anden person, der udøver dette forældreansvar, og dette med forbehold af andre betingelser, der er fastsat i bulgarsk ret for udstedelsen af et sådant dokument.
- 35 Henset til de ovenstående betragtninger skal det første og det andet spørgsmål besvares med, at et søgsmål, hvorved den ene af forældrene har nedlagt påstand om, at en ret skal afhjælpe det manglende samtykke fra den anden af forældrene vedrørende deres barns rejse til en anden medlemsstat end den, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, og om udstedelse af et pas i barnets navn, er omfattet af det materielle anvendelsesområde for forordning nr. 2201/2003, selv om den afgørelse, der træffes under denne sag, skal tages i betragtning af myndighederne i den medlemsstat, hvor barnet er statsborger, i forbindelse med den administrative procedure for udstedelse af dette pas.

Om det tredje spørgsmål

- 36 Det tredje spørgsmål vedrører fortolkningen af artikel 12, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003. Denne bestemmelse fastsætter, at den ret i en medlemsstat, der udøver sin kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, på visse betingelser har kompetence i ethvert spørgsmål vedrørende forældreansvar, der har tilknytning til den pågældende begæring.
- 37 Det fremgår imidlertid hverken af forelæggelsesafgørelsen eller de indlæg, der er indgivet til Domstolen, at den forelæggende ret i det foreliggende tilfælde udøver sin kompetence til at træffe afgørelse vedrørende en sådan begæring på ægteskabsområdet.
- 38 Artikel 12, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003 fastsætter derimod en regel vedrørende aftaler om værneting, hvorefter det er tilladt for retterne i en anden medlemsstat end den, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, at påkende sager om forældreansvar over for dette barn, selv om der ikke verserer en ægteskabssag for disse retter (jf. i denne retning dom L, C-656/13, EU:C:2014:2364, præmis 45 og 52).
- 39 Det tredje spørgsmål skal følgelig forstås således, at det nærmere bestemt ønskes oplyst, om artikel 12, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at kompetencen for en ret, ved hvilken der er anlagt sag vedrørende forældreansvar, kan anses for at være »udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde [...] accepteret af alle parter i sagen« som omhandlet i denne bestemmelse alene som følge af, at den rettergangsfuldmægtig, som repræsenterer sagsøgte, og som, henset til, at det ikke har været muligt at forkynde det indledende processkrift for sagsøgte, ex officio er blevet udpeget af denne ret, ikke har bestridt denne rets kompetence.
- 40 Ifølge artikel 12, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med forordningens artikel 16, kan en medlemsstats retter basere deres kompetence på denne førstnævnte bestemmelse, forudsat at det godtgøres, at der foreligger en udtrykkelig eller i det mindste utvetydig aftale om denne kompetence mellem parterne i sagen senest på det tidspunkt, hvor det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument indleveres til den valgte ret (jf. i denne retning dom L, C-656/13, EU:C:2014:2364, præmis 56).
- 41 Det fremgår i øvrigt af 12. betragtning til forordning nr. 2201/2003, at den kompetencegrund, der er fastsat i forordningens artikel 12, stk. 3, er en undtagelse til nærhedskriteriet, hvorefter det først og fremmest tilkommer retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, at påkende søgsmål vedrørende forældreansvar over for dette barn, og som er udtrykt i forordningens artikel 8, stk. 1. Som generaladvokaten har anført i punkt 64 i sin stillingtagen, har denne undtagelse til formål at tillægge parterne i en forældreansvarssag en vis autonomi. Betingelsen om, at accepten af kompetencen for de retter, ved hvilke der er anlagt sag, skal være utvetydig for så vidt angår alle parterne i sagen, skal således fortolkes strengt.
- 42 I denne henseende bemærkes for det første, at en sådan accept som minimum forudsætter, at sagsøgte har kendskab til den sag, der verserer for disse retter. Selv om dette kendskab således ikke i sig selv gælder som accept af kompetencen for en ret, ved hvilken der er anlagt sag, kan en udebleven sagsøgt, for hvem det indledende processkrift ikke er blevet forkyndt, og som ikke har kendskab til den anlagte sag, under alle omstændigheder ikke anses for at have accepteret denne kompetence (jf. analogt for så vidt angår artikel 24 i forordning nr. 44/2001, dom A, C-112/13, EU:C:2014:2195, præmis 54).
- 43 For det andet kan sagsøgte i hovedsagens vilje ikke udledes af adfærden hos den rettergangsfuldmægtig, der er blevet udpeget af disse retter i sagsøgtes fravær. Da denne rettergangsfuldmægtig ikke har været i kontakt med sagsøgte, har vedkommende ikke haft mulighed

for fra sagsøgte at få de nødvendige oplysninger med henblik på enten at acceptere eller bestride kompetencen for disse retter på et oplyst grundlag (jf. i denne retning dom A, C-112/13, EU:C:2014:2195, præmis 55).

- 44 Heraf følger, at i en situation som den i hovedsagen omhandlede, kan kompetencen for de retter, ved hvilke der er anlagt sag, ikke anses for at være »udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde [...] accepteret af alle parter i sagen« som omhandlet i artikel 12, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003.
- 45 I modsætning til, hvad den spanske regering har gjort gældende for Domstolen, kan denne fortolkning ikke drages i tvivl af retten til domstolsprøvelse eller af retssikkerhedsprincippet og den effektive virkning af forordning nr. 2201/2003. Den spanske regering har herved i det væsentlige gjort gældende, at sagsøgeren i hovedsagens manglende mulighed for at opnå en endelig afgørelse om sin påstand som følge af de vanskeligheder, der er forbundet med at forkynde stævningen for sagsøgte i hovedsagen, medfører en nægtelse af adgang til domstolsprøvelse, der er i strid med ovennævnte rettighed og principper.
- 46 Den fortolkning, der er anlagt i nærværende doms præmis 44, fratager imidlertid ikke en sagsøger, der befinder sig i en situation som den i hovedsagen omhandlede, muligheden for at opnå, at der træffes en retsafgørelse, i givet fald i form af en udeblivelsesdom ved retterne i den medlemsstat, hvor det pågældende barn har sit sædvanlige opholdssted, der har kompetence i medfør af artikel 8 i forordning nr. 2201/2003. Denne fortolkning medfører således ikke en nægtelse af adgangen til domstolsprøvelse.
- 47 Det tredje spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 12, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at kompetencen for en ret, ved hvilken der er anlagt sag vedrørende forældreansvar, ikke kan anses for at være »udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde [...] accepteret af alle parter i sagen« som omhandlet i denne bestemmelse alene som følge af, at den rettergangsfuldmægtig, som repræsenterer sagsøgte, og som, henset til, at det ikke har været muligt at forkynde det indledende processkrift for sagsøgte, ex officio er blevet udpeget af denne ret, ikke har bestridt denne rets kompetence.

Sagens omkostninger

- 48 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Et søgsmål, hvorved den ene af forældrene har nedlagt påstand om, at en ret skal afhjælpe det manglende samtykke fra den anden af forældrene vedrørende deres barns rejse til en anden medlemsstat end den, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, og om udstedelse af et pas i barnets navn, er omfattet af det materielle anvendelsesområde for Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, selv om den afgørelse, der træffes under denne sag, skal tages i betragtning af myndighederne i den medlemsstat, hvor barnet er statsborger, i forbindelse med den administrative procedure for udstedelse af dette pas.**
- 2) **Artikel 12, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at kompetencen for en ret, ved hvilken der er anlagt sag vedrørende forældreansvar, ikke kan anses for at være »udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde [...] accepteret af alle parter i sagen« som omhandlet i denne bestemmelse alene som følge af, at den rettergangsfuldmægtig, som**

repræsenterer sagsøgte, og som, henset til, at det ikke har været muligt at forkynde det indledende processkrift for sagsøgte, ex officio er blevet udpeget af denne ret, ikke har bestridt denne rets kompetence.

Underskrifter